

FoU-opppdrag om langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp

- Hvilke muligheter og barrierer finnes i regelverket?
- Hvordan følges langtidsmottakere opp?

Oppdraget

- Behov for kunnskap om oppfølging av langtidsmottakere
- Vurdere muligheter og barrierer i regelverket
- Skaffe kunnskap for å sette inn relevante tiltak
- Definisjon av begrepet «langtidsmottaker»
- Tematisk tilnærming til oppdraget
- Kunnskapskilder, forskning mm

Metode

- Oppdraget fra Arbeids- og sosialdepartementet spesifiserer målgruppen utredningen skal rette seg mot, både geografisk og som segment av tjenestemottakere i NAV
- Utvalgsriterier
- Forespørsel om deltakelse
- Innhenting av saksmapper
- Gjennomføring av intervjuer

Funn – overordnet

- Oppfølging her og nå, mindre grad av langsiktig innsats for å sørge for selvhjulpenhet
- Stort mulighetsrom for at tjenestene kan medvirke til lovens formål
- I mange tilfeller ivaretar NAV-kontoret tjenester etter loven på en god måte
- Likevel; svakheter ved etterlevelsen av regelverket både tilknyttet lovens funksjon som samfunnets siste sikkerhetsnett, og hensiktsmessig forvaltning av regelverket for å gjøre tjenestemottakerne selvhjulpne

Oppfølging av langtidsmottakere

- I materiale vi undersøkte fant vi ikke vedtak på tjenesten opplysning, råd og veiledning
- Inndeling i innsatsgrupper kan være for statiske for langtidsmottakere, og kan føre til at det går lang tid før de får avklart hva slags oppfølging langtidsmottakerne trenger
- Belastningen ved å stå utenfor arbeidslivet lenge kan svekke tjenestemottakernes tro på egne ferdigheter og muligheter for innpass i arbeidsmarkedet
- Bruk av tiltak/aktiviteter er ikke alltid målrettet nok
- Avklaring mot helse er utfordrende

Økonomisk stønad (herunder vilkår for utbetaling)

- Det er få spor av konkrete og individuelle vurderinger av om noen har rettskrav etter § 18
- Bruk av statlig veiledende sats eller kommunale satser uten at det fremkommer konkret vurdering
- Bruk av vilkår som ikke alltid er formålstjenlig og/eller lovlig
- Ikke alltid formålstjenlig tiltak for de som er i tiltak under aktivitetsplikt
- Sjeldent bruk av § 19 - stønad i særlige tilfeller

Midlertidig bolig

- De fleste av mottakere av midlertidig botilbud hadde avhengighetstilstander
- Som hovedregel ikke lenger enn tre måneder i midlertidig bolig
- Enkelte grupper har særlig utfordringer på boligmarkedet
- Varierende hvordan kommunen arbeider opp mot permanent bolig

Individuell plan (og brukermedvirkning)

- Ingen spor av bruk av individuell plan
- Kan ha individuell plan etter annet regelverk
- Lite spor av brukermedvirkning

Kvalifiseringsprogrammet

- Viktigste tiltak for å få mottakere av sosiale tjenester over i arbeid
- Aktivitet velges av sedvane og det er et gap mellom tiltakene og behovene i arbeidsmarkedet
- Den statlige tiltaksøkonomien kunne ha store konsekvenser for hvilke tiltak som ble tilgjengelig for kommunale tjenestemottakere
- Utbredt problem for mange tjenestemottakere var å sikre stabile arbeidsforhold
- Behov for å videreutvikle markedsarbeid
- Potensiale for å intensivere grunnleggende opplæring og skape bedre betingelser for arbeidsinkludering av personer med lav kompetanse

Organisering

- Hvordan organiserer NAV-kontoret oppfølging av langtidsmottakere?
- Hvordan påvirkes oppfølgingen av registrering av opplysninger i ulike datasystem?
- Hvordan fungerer samarbeidet internt i kontoret?
- På hvilken måte prioriteres tjenestemottakere?
- Hvilke konsekvenser kan digitalisering ha for oppfølgingen, ifølge veilederne?

Forholdet til annet regelverk

- Endring av praktisering i saker om overgangsstønnad
- Endring i regelverk for AAP
- Regler rundt vilkår om medlemskap i folketrygdloven
- Forholdet til utlendingsloven

Oppsummering

- Langtidsmottakere er personer som vil i arbeid, men som har sammensatte utfordringer i livet som vanskeliggjør dette. Utfordringene kan ofte være:
 - Vanskeligheter med innpass i arbeidsmarkedet fordi de ikke foretrekkes av arbeidsgivere
 - Ikke rettigheter til stønad etter folketrygdloven selv om de har helseutfordringer (utfordringene er ikke tilstrekkelig avklart eller tjenestemottakeren har ikke rettigheter)
 - Lav kompetanse, som også omfatter språkproblemer
 - Rusmiddelavhengighet
 - Sosiale forhold

Oppsummering forts

- Stort mulighetsrom for at tjenestene kan medvirke til lovens formål
- Svakheter i etterlevelsen av regelverket både knyttet til lovens funksjon som samfunnets siste sikkerhetsnett og hensiktsmessig forvaltning av regelverket for å gjøre tjenestemottakerne selvhjulpne
- Ingen entydige svar på hva som skal til for å få flere i arbeid og/eller utdanning
 - Nødvendig med god og hensiktsmessig oppfølging fra NAV-kontoret
 - Vurderinger i tråd med lovens formål både i vurdering av økonomisk stønad og andre tjenester etter loven
 - Nødvendige ressurser må være tilgjengelig for å bistå tjenestemottakeren på en hensiktsmessig måte mot arbeid

Oppsummering forts

Funn viser at eventuelle tiltak bør inndeles mot to formål:

- Tiltak som retter seg mot barrierer for å få langtidsmottakere i arbeid:
 - Lav kompetanse, helseutfordringer som kan være uavklart og vansker med innpass i arbeidsmarkedet
- Tiltak som bedrer utøvelse av praksis i samsvar med sosialtjenesteloven og målretter både individuelle vurderinger og aktivitet mot at tjenestemottakeren kan bli selvhjulpen

Takk for oppmerksomheten!

- Rapporten «Gjennomgang av sosiale tjenester for langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp» er publisert og nå tilgjengelig på nav.no:
- <https://www.nav.no/internett/no/NAV+og+samfunn/Kunnskap/Analyser+fra+NAV/Analyser/Gjennomgang+av+sosiale+tjenester+for+langtidsmottakere+av+%C3%B8konomisk+sosialhjelp>
- Ved spørsmål kontakt:
- Mari Pley (mari.pley@nav.no) eller Ida Solvang (ida.solvang@nav.no)